

Sažetak

Sveobuhvatna procjena regionalne poslovne klime

Seriya *Subnational B-READY* u Europskoj uniji (EU) je projekt koji vodi Svjetska banka u partnerstvu s Glavnom upravom Europske komisije za regionalnu i urbanu politiku (GU REGIO) s ciljem procjene i poboljšanja poslovnog okruženja u različitim regijama unutar EU-a. Ove godine *Subnational B-READY* serija obuhvaća 40 gradova u šest država članica EU-a – Bugarskoj, Hrvatskoj, Mađarskoj, Portugalu, Rumunjskoj i Slovačkoj – time obuhvativši 36 europskih regija. Ova faza dopunjuje prethodne *Subnational* studije Svjetske banke provedene u tim zemljama između 2017. i 2022. U širem smislu, ranija *Subnational* u EU izvješća procijenila su poslovna okruženja u Bugarskoj, Mađarskoj i Rumunjskoj (2017.); Hrvatskoj, Češkoj, Portugalu i Slovačkoj (2018.); Grčkoj, Irskoj i Italiji (2020.); Austriji, Belgiji i Nizozemskoj (2021.); i Danskoj, Finskoj i Švedskoj (2022.), time obuhvativši 115 lokacija u 16 država članica EU-a. Ovim studijama su uspostavljeni temelji za prepoznavanje regulatornih nedostataka i razmjenu najboljih praksi za jačanje regionalne ekonomske kohezije EU-a. U sklopu trajnih napora, tim pokreće drugi krug ocjenjivanja, koji će obuhvatiti više od 60 gradova Češke, Grčke, Irske, Italije, Poljske i Španjolske. Treći krug bi trebao započeti 2025. godine, proširujući procjenu na više država članica EU-a.

Cilj

Primarni cilj studije *Subnational B-READY* je identificirati i riješiti regionalne razlike u regulatornom okruženju i promicati reforme koje potiču rast privatnog sektora, otvaranje radnih mjesta i održivost. Seriya *Subnational B-READY* donosi rigoroznu analizu poslovne klime na lokalnoj razini vođenu podacima, nudeći korisne uvide tvorcima politika. Ispitujući ključna područja životnog ciklusa društva – Pokretanje poslovanja, Mjesto poslovanja (uključujući Dozvole za gradnju, Okolišne dozvole i Prijenos prava vlasništva), Komunalne usluge (Električna energija, Vodne usluge i Internet), Rješavanje sporova i Insolventnost poduzeća – ovo izvješće nudi putokaz za poboljšanje administrativnih procesa i regulatornih okvira koji izravno utječu

na poslovanje na lokalnoj razini u pet hrvatskih gradova: Osijeku, Rijeci, Splitu, Varaždinu i Zagrebu.

Ciljna publika

Ova seriya *Subnational B-READY* izvješća namijenjena je širokoj publici, od državnih službenika do lokalnih vlasti, od dionika iz privatnog sektora do razvojnih agencija, tvorca politika i istraživača. Svrha ovih zaključaka je pomoći tim grupama da identificiraju najbolje prakse, smanje regulatorna uska grla i potaknu jedinstvenije i učinkovitije poslovno okruženje u regijama. Osim toga, prikupljeni podaci služe kao učinkovit alat za lokalne samouprave, omogućujući im usporedbu i praćenje uspjeha tijekom vremena u odnosu ne samo na nacionalne standarde, već i na međunarodne referentne vrijednosti. Sveobuhvatni temeljni skupovi podataka za pojedine zemlje pružaju obilne mogućnosti za daljnja istraživanja u području razvoja i rasta privatnog sektora.

Važnost regionalnih podataka

Uvid u regionalnu dinamiku omogućuje veću jedinstvenost i održivost gospodarstva u njegovom gospodarskom rastu. *Subnational B-READY* izvješća nude vladama dokaze potrebne za osmišljavanje ciljanih reformi, omogućujući regijama da poboljšaju svoju poslovnu klimu i premoste razlike u rezultatima. Ključnim zaključcima želi se potaknuti uzajamno učenje među regijama širenjem dobrih praksi uočenih u gradovima s visokom uspješnosti. Očekuje se da će takva razmjena najboljih praksi dovesti do međuregijskih poboljšanja i konačno potaknuti konkurentnost diljem EU-a.

Ističući kako postignuća tako i područja za poboljšanje, ove procjene imaju za cilj podržati tvorce nacionalnih i regionalnih politika u poticanju značajnih reformi. Na ovaj način projekt predstavlja primjer zajedničke predanosti Svjetske banke i GU REGIO-a jačanju gospodarske kohezije i otpornosti unutar EU-a putem rigorozne analize i preporuka za politike utemeljenih na dokazima.

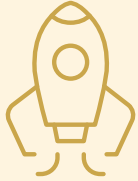
Ključni zaključci

- ▶ Svaki hrvatski grad ima prostora za poboljšanje u većini ocijenjenih tema. Primjerice, Varaždin ostvaruje vrhunski uspjeh u temi Mjesta poslovanja, ali zaostaje za drugim gradovima u Rješavanju sporova. Split je dobio višu ocjenu za Insolventnost poduzeća, dok je niži uspjeh ostvario u temi Mjesto poslovanja.
- ▶ Na temu Pokretanja poslovanja, osnivanje društva provodi se s jednakom učinkovitošću u svim ocijenjenim gradovima. Osim toga, svi gradovi postigli su ocjenu operativne učinkovitosti od 99,5 od 100 bodova. Osnivanje društva je brzo i jeftino.
- ▶ Varaždin ima najveću razliku između svoje najbolje (Pokretanje poslovanja) i najgore (Rješavanje sporova) ocjene za te teme. Podaci dobiveni kroz *Enterprise Surveys* pokazuju da više rukovodstvo društava vidi sudove kao važnu prepreku poslovanju u Varaždinu više nego u drugim ocijenjenim gradovima.
- ▶ Proces ishođenja dozvole za gradnju najučinkovitiji je u Varaždinu, gdje traje četiri mjeseca, zbog učinkovitosti u izdavanju potrebnih dozvola lokalne samouprave. Nasuprot tome, proces je najsporiji u Splitu, gdje traje gotovo godinu dana.
- ▶ Na nacionalnoj razini, 8 posto hrvatskih društava prijavilo je pristup zemljištu kao prepreku – što je znatno niže nego u nekim usporedivim zemljama poput Slovačke, Rumunjske i Portugala. Najniži postotak u Hrvatskoj zabilježen je u Zagrebu (4 posto).
- ▶ Vrijeme potrebno za proces priključenja električne energije varira. Razlike proizlaze prvenstveno iz potrebnog razdoblja čekanja za dobivanje dozvole za iskop od strane lokalne samouprave i iz završetka vanjskih radova. Dobivanje novog priključka najbrže je u Osijeku (83 dana), a najsporije u Splitu (99 dana).
- ▶ Na području komunalnih usluga ocjena Zagreba je značajno niža od ostalih gradova uglavnom zato što proces priključenja vode traje duže – 95 dana u Zagrebu, u usporedbi s 31 danom u Osijeku i 37 dana u Rijeci.
- ▶ Automatizacija sudova, osposobljavanje i specijalizacija ključni su pokretači povećanja operativne učinkovitosti postupaka vezanih uz Insolventnost poduzeća. Sudovi u kojima su ispitanici primijetili ograničeni pristup internetskoj vezi ili nedostatak informatičke opreme općenito su ti kojima je potrebno više vremena za dovršetak predmeta.
- ▶ Gradovi poput Splita izvrsni su i u vremenu potrebnom za rješavanje postupaka stečaja i predstečaja dok Zagreb ima bolji rezultat u predstečajnim nego u stečajnim postupcima zahvaljujući većoj stručnoj specijalizaciji lokalnih sudaca u pravnim i ekonomskim pitanjima. Zagreb zaostaje u pogledu operativne učinkovitosti suda, uglavnom zbog vremena koje je potrebno za prolazak kroz postupak stečaja: 40 mjeseci, što je četiri mjeseca sporije od Rijeke, drugog najsporijeg grada.
- ▶ Općenito, Stup III, koji ocjenjuje operativnu učinkovitost regulatornog okvira, uzrok je većine varijacija među gradovima, posebno na temu Insolventnosti poduzeća.

Područja za poboljšanje

Pokretanje poslovanja

Višestrukost kanala za registraciju društva u Hrvatskoj proizvela je fragmentirani proces registracije. Modernizacija hrvatskog režima registracije društva i usklađivanje s praksama i direktivama EU-a zahtijevat će integraciju različitih baza podataka, zatvaranje paralelnih online i fizičkih kanala za usluge registracije te digitalizaciju i integraciju svih postupaka registracije za sve vrste pravnih osoba u jednu platformu. Slično tome, preispitivanjem pravila za odobravanje naziva društva putem transparentnijeg procesa moglo bi se pomoći hrvatskim poduzetnicima. Nadležna tijela također bi mogla istražiti pristup kojim se vodi Portugal, gdje je unaprijed odobren popis imena dostupan poduzetnicima prije registracije.

Ostala područja za poboljšanje Pokretanja poslovanja u Hrvatskoj uključuju ukidanje zahtjeva za početnim temeljnim kapitalom za društva s ograničenom odgovornošću. Uklanjanje minimalnog zahtjeva za temeljni kapital usklađeno je s trendovima u drugim državama članicama EU-a, uključujući Belgiju, Finsku, Irsku i Nizozemsku. Druge države članice EU-a, kao što su Bugarska, Grčka i Portugal, smanjile su zahtjev za temeljnim kapitalom na manje od 0,1 posto prihoda po stanovniku.

Mjesto poslovanja

Nedavno uvedene reforme i digitalna transformacija poboljšale su javne usluge i transparentnost informacija za izdavanje dozvola za gradnju. Na primjer, modul eKonferencije u sustavu eDozvola smanjio je broj koraka potrebnih za ishođenje tih dozvola. Unatoč ovim naporima, investitori i dalje moraju čekati oko pet mjeseci od početnog zahtjeva za izdavanjem dozvola za gradnju do primitka, i u prosjeku oko dva mjeseca od početnog zahtjeva za uporabnu dozvolu do primitka, uglavnom zbog zaostataka u općini. Iz tog razloga, Hrvatska bi mogla razmotriti uvođenje brzog postupka za dodatnu naknadu. Novi propisi mogli bi uspostaviti različite razine provjere, a time i različitog trajanja za različite razine složenosti. Austrijski glavni grad Beč implementirao je pojednostavljene,

brze procese izdavanja dozvola za gradnju za jednostavnu niskorizičnu gradnju. Ovaj proces omogućuje investitoru da započne gradnju mjesec dana nakon podnošenja zahtjeva ako nadležno tijelo za gradnju nije navelo da se primjenjuju standardni postupci obrade dozvola.

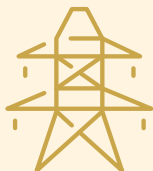
Još jedno rješenje za povećanje učinkovitosti bilo bi ulaganje u poboljšanje metodologije tijeka rada i internih IT procesa kako bi se definirala preraspodjela i zapošljavanje osoblja za obradu prijave. Poboljšanje procesa izdavanja dozvola za gradnju moguće je zapošljavanjem većeg broja novih kvalificiranih stručnjaka koji će se specijalizirati za rad na konkretnim koracima u procesu izdavanja dozvola. Ostala područja poboljšanja uključuju unapređenje prostornog planiranja Hrvatske integracijom modula ePlanovi i eRežimi. Značajke modula ePlanovi za izradu službenih karata prostornih planova poboljšat će odluke o planiranju, osigurati automatiziranu kontrolu uvoza podataka u skladu s unaprijed utvrđenim pravilima i prijaviti pogreške koje je potrebno ispraviti. Modul eRežimi omogućio bi izradu planova u stvarnom vremenu za svu infrastrukturu ispod i iznad zemlje, čime bi se omogućilo uvođenje politike da se radovi kopanja za komunalnu infrastrukturu izvode samo jednom. Ovi bi razvojni koraci mogli poboljšati učinkovitost i standardizaciju procesa dobivanja dozvola dok se kreću prema potpunoj digitalizaciji.

Hrvatska bi mogla razmotriti razvoj i implementaciju sveobuhvatne online platforme koja bi modernizirala i pojednostavnila proces izdavanja okolišnih dozvola. Novi digitalni sustav mogao bi biti osmišljen tako da zamijeni trenutačnu metodu prijave papirnatim putem i uvede učinkovitost u obradi dozvola. Oslanjajući se na uspješne modele, Hrvatska bi mogla imati koristi od usvajanja potpuno integrirane online platforme za izdavanje okolišnih dozvola slične portugalskom SILiAmb sustavu koji uključuje cijeli niz online funkcionalnosti koje pojednostavljavaju proces izdavanja dozvola i poboljšavaju angažman dionika. Nadalje, zemlja bi mogla poduzeti dvojnju strategiju za povećanje učinkovitosti postupaka izdavanja okolišnih dozvola povećanjem jasnoće pravnih normi i jačanjem kapaciteta državnih službenika kroz kontinuirane programe obuke.

Kako bi se dodatno unaprijedilo upravljanje zemljištem i prijenos nekretnina u Hrvatskoj, u zemljišnim knjigama mogao bi se uspostaviti poseban namjenski mehanizam obeštećenja. Osim toga, zemljišnoknjižni odjeli opterećeni zaostacima mo-

gli bi razmatrati dijeljenje dijela radnog opterećenja s manje opterećenim odjelom. Naposljetku, nadležna tijela mogla bi povećati transparentnost sustava zemljišne administracije objavljivanjem i ispunjavanjem standarda usluge kako u zemljišnim knjigama tako i u katastru, kao i izradu statistika o sporovima vezanim uz nekretninu i vremenu koje je bilo potrebno za njihovo rješavanje.

Komunalne usluge

Kako bi se unaprijedila usluga opskrbe električnom energijom u hrvatskim gradovima, jedno od mogućih poboljšanja mogla bi biti zamjena Potvrde o uporabljivosti izvedene električne instalacije s Obavijesti o sukladnosti za opskrbu električnom energijom.

Iako je osiguranje sigurnosti i kvalitete električnih instalacija od presudne važnosti, to je moguće postići bez nametanja dodatnih prepreka za ishođenje novih priključaka. U drugim državama članicama EU-a, kao što su Danska i Njemačka, propisi omogućuju izvođačima unutarnjih instalacija podnošenje certifikata koji osigurava kvalitetu i sigurnost bez potrebe za inspekcijom treće strane. Također, učinkovitost online platforme koja se koristi u Hrvatskoj mogla bi se poboljšati jer mnogi korisnici i dalje preferiraju opciju podnošenja zahtjeva za priključenje e-poštom ili papirnatim putem zbog nedostatnog poznavanja platforme. HEP (Hrvatska elektroprivreda) kratkoročno bi mogao povećati učinkovitost određivanjem jedinstvene kontaktne točke kako bi se korisnicima pomoglo tijekom cijelog procesa priključenja, osiguravajući učinkovitu komunikaciju. Dugoročno bi hrvatski gradovi mogli slijediti pristup koji je usvojila Nizozemska, gdje centralizirana platforma omogućuje online zahtjeve za različite komunalne priključke. Ovaj centralizirani sustav bi pojednostavio procese izdavanja dozvola, uskladio lokalne i nacionalne zakone te promicao učinkovitost.

Hrvatski gradovi mogli bi povećati učinkovitost i transparentnost ishođenja dozvola za iskop integriranjem lokalnih vodoopskrbnih sustava s nacionalnom platformom eGrađevinska dozvola. Ova mjera bi bila korisna za gradove kao što je Zagreb, gdje ishođenje dozvole za iskop od strane lokalne samouprave traje mjesec dana. Tehnološka rješenja, zajedno s kampanjama podizanja svijesti korisnika i mehanizmima za rješavanje problema u stvarnom vremenu, pokazala su se vrlo učinkovitim u ublažavanju kašnjenja. Nadalje, ova bi rješenja mogla olakšati prikupljanje podataka kako bi se utvrdili glavni uzroci kašnjenja. Uvođenje sustava za praćenje prijave bila bi jednako ključna u pojednostavljenju procesa. Gradovi u Hrvatskoj

mogli bi slijediti primjer Rijeke, gdje ishođenje dozvole za iskop za priključenje na vodovodnu mrežu zahtijeva samo 10 dana. U Rijeci se učinkovitost pripisuje redovitim sastancima poznatima kao „Koordinacija za usuglašavanje aktivnosti i zahvata na prometnicama i javnim površinama“, u kojima sudjeluju predstavnici HEP Elektroprimorja Rijeka, Vodovoda i kanalizacije Rijeka, Hrvatskih cesta i drugi dionici, s ciljem usklađivanja procesa izdavanja dozvola. Kako bi se poboljšala učinkovitost, gradovi bi također mogli nastojati digitalizirati procese kao što su online prijave za vodovodni priključak. Osim toga, zemlja bi mogla poboljšati svoj regulatorni okvir uvođenjem financijskih i nefinancijskih poticaja za poticanje usvajanja praksi upravljanja potražnjom za vodom.

Rješavanje sporova

Poboljšanje hrvatskog okvira za rješavanje sporova zahtijeva rješavanje nekoliko ključnih područja. Prvo, objava svih prvostupanjskih i žalbenih sudskih odluka online u bazi podataka koja se može pretraživati povećala bi transparentnost i poboljšala povjerenje javnosti. Drugo, promicanjem alternativnih mehanizama rješavanja sporova mogao bi se smanjiti broj predmeta i time opterećenost sudaca i umanjiti broj zaostalih predmeta. Konačno, iako je Hrvatska ostvarila napredak u digitalizaciji svog pravosudnog sustava, mogla bi dodatno ojačati digitalne kapacitete svih svojih sudova kako bi uveli već dostupnu digitaliziranu platformu za objavljivanje sudskih rasporeda ročišta online putem.

Insolventnost poduzeća

Utvrđeno je nekoliko ključnih područja za jačanje okvira za insolventnost u Hrvatskoj. Prvo, kako bi se poboljšala učinkovitost postupaka, moglo bi se pružiti prilagođeno i kontinuirano obrazovno osposobljavanje kako za suce tako i za stečajne upravitelje u temi insolventnosti. Time bi se osiguralo donošenje kvalitetnijih odluka u postupcima insolventnosti. Drugo, provođenje nadzora nad radom i ocjenjivanje uspješnosti stečajnih upravitelja povećalo bi njihovu odgovornost, učinkovitost i profesionalnost. Konačno, uključivanjem posebnih postupaka za mikro, mala i srednja poduzeća u regulatorni okvir pružile bi se jednostavnije i poboljšane druge prilike za lokalna poduzeća.

Tablica 1. Sažetak potencijalnih prilika za poboljšanje propisa u Hrvatskoj

Tema	Područja poboljšanja	Relevantni dionici
Pokretanje poslovanja	Prijelaz na jedan kanal za registraciju društva	Ministarstvo gospodarstva Ministarstvo pravosuđa, uprave i digitalne transformacije
	Ukidanje zahtjeva za početnim temeljnim kapitalom za društva s ograničenom odgovornošću	Ministarstvo pravosuđa, uprave i digitalne transformacije
	Povećanje izvjesnosti u provjeri imena društva	
Mjesto poslovanja	Dozvole za gradnju	
	Smanjiti vrijeme čekanja za obradu dozvola lokalne samouprave	Ministarstvo prostornoga uređenja, graditeljstva i državne imovine
	Unaprijediti prostorno planiranje u Republici Hrvatskoj s integracijom modula ePlanovi i eRežimi	
	Okolišne dozvole	
	Razvoj i implementacija integrirane online platforme za izdavanje okolišnih dozvola	Ministarstvo gospodarstva Fond za zaštitu okoliša i energetske učinkovitost
	Pojednostavljanje regulatornog okvira i jačanje kapaciteta državnih službenika	Ministarstvo zaštite okoliša i zelene tranzicije
	Prijenos prava vlasništva	
	Dovršavanje integracije zemljišnih knjiga i katastarskih evidencija	Ministarstvo pravosuđa, uprave i digitalne transformacije Državna geodetska uprava
	Potpuna registracija svih privatnih nekretnina u zemlji	Ministarstvo pravosuđa, uprave i digitalne transformacije
	Zaključivanje sporazuma o dijeljenju radnog opterećenja	Općinski sudovi
	Uspostava posebnog mehanizma obeštećenja u zemljišnim knjigama	Ministarstvo pravosuđa, uprave i digitalne transformacije
	Povećanje transparentnosti sustava zemljišne administracije	Ministarstvo pravosuđa, uprave i digitalne transformacije Državna geodetska uprava
Komunalne usluge	Električna energija	
	Poboljšanje pouzdanosti opskrbe električnom energijom	Hrvatska energetska regulatorna agencija (HERA) Ministarstvo gospodarstva Hrvatska elektroprivreda (HEP)
	Zamjena Potvrde o uporabljivosti izvedene električne instalacije s Obavijesti o sukladnosti za opskrbu električnom energijom	
	Jačanje online platforme	
	Vodne usluge	
	Pojednostavljanje procesa ishođenja dozvole za iskop	Ministarstvo prostornoga uređenja, graditeljstva i državne imovine Lokalna samouprava Vodoopskrbna društva
	Pregled procesa ishođenja dozvole za iskop	Hrvatske ceste Lokalna samouprava Vodoopskrbna društva
	Poboljšanje digitalizacije	Vodoopskrbna društva
Poticanje praksi za uštedu vode	Ministarstvo gospodarstva Nacionalni regulator (Vijeće za vodne usluge)	

Tablica 1. Sažetak potencijalnih prilika za poboljšanje propisa u Hrvatskoj

Tema	Područja poboljšanja	Relevantni dionici
Rješavanje sporova	Proširivanje objave sudskih presuda	Ministarstvo pravosuđa, uprave i digitalne transformacije
	Promicanje alternativnih mehanizama rješavanja sporova	
	Unaprjeđenje digitalizacije sudova	
Insolventnost poduzeća	Usvajanje prilagođenih programa osposobljavanja za suce koji se bave postupcima insolventnosti	Ministarstvo pravosuđa, uprave i digitalne transformacije
	Provođenje kontinuiranih programa osposobljavanja stečajnih upravitelja	
	Provođenje nadzora i ocjenjivanja uspješnosti stečajnih upravitelja	
	Provedba posebnih pravila za mikro poduzeća, mala i srednja poduzeća	

Izvor: Subnational Business Ready